

COLLECTION

Innovation, integration and modern
problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and
practice

www.d-pressa.com

31
MARCH

Jizzakh, Uzbekistan

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN
NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE TECHNOLOGY & DIGITAL FINANCE
JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENCE NETWORKS

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and practice collection of materials of the
international scientific and practical conference on the topic

(March 31, 2026)

Jizzakh-2026

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young researchers and students: theory and practice – Jizzakh: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, March 31, 2026, 790 pp.

Editors in charge: Ass.prof. Soy M.P.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

INFLYATSIYANING AHOLI TURMUSH DARAJASIGA TA'SIRI

Tirkashev Ulug'bek Ma'ruf o'g'li

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali "Iqtisodiyot va turizm" kafedrasida o'qituvchisi

Lutfullayeva Marjona Xayrulla qizi

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada inflyatsiya jarayonlarining aholi turmush darajasiga iqtisodiy va ijtimoiy ta'siri kompleks tarzda tahlil qilinadi. Narxlar umumiy darajasining oshishi real daromadlar dinamikasi, iste'mol xarajatlari tarkibi, jamg'arma imkoniyatlari hamda ijtimoiy tengsizlik darajasiga ko'rsatadigan ta'siri statistik ma'lumotlar asosida yoritiladi. Tadqiqot natijalari inflyatsiya darajasining yuqori bo'lishi aholi xarid qobiliyatining pasayishiga, iste'mol savatining qisqarishiga va uzoq muddatda iqtisodiy farovonlik sur'atlarining sekinlashishiga olib kelishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, inflyatsiyaning salbiy oqibatlarini kamaytirish yo'llari ham asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: Inflyatsiya, turmush darajasi, real daromad, xarid qobiliyati, iste'mol savati, jamg'arma, ijtimoiy tengsizlik, makroiqtisodiy barqarorlik.

Kirish

Inflyatsiya zamonaviy iqtisodiyotda eng muhim makroiqtisodiy ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Narxlar umumiy darajasining uzluksiz oshib borishi aholining real daromadlari va turmush farovonligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli inflyatsiyani maqbul darajada ushlab turish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

So'nggi yillarda global iqtisodiy beqarorlik, energiya resurslari narxlarining oshishi va logistika zanjirlaridagi uzilishlar inflyatsion bosimni kuchaytirdi. Ayrim davrlarda inflyatsiya darajasi 10–12 % atrofida shakllandi. Bu esa uy xo'jaliklari xarajatlari tarkibining o'zgarishiga va jamg'arma imkoniyatlarining kamayishiga olib keldi.

Inflyatsiyaning aholi turmush darajasiga ta'sirini o'rganish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, real daromadlar o'sishini qo'llab-quvvatlash hamda ijtimoiy tengsizlikni kamaytirish nuqtai nazaridan muhim ilmiy ahamiyatga ega.

Inflyatsiyaning aholi turmush darajasiga ta'siri

Inflyatsiya real daromadlarning qadrsizlanishiga olib keluvchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Nominal ish haqi oshgan taqdirda ham narxlar tezroq o'sayotgan bo'lsa, aholi kamroq mahsulot va xizmatlardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Uy xo'jaliklari xarajatlari tarkibi tahlili shuni ko'rsatadiki, daromadning o'rtacha 45–50 % qismi oziq-ovqat mahsulotlariga sarflanadi. Narxlarning aynan ushbu segmentda tezroq oshishi turmush darajasining sezilarli pasayishiga olib keladi.

Transport va kommunal xizmatlar narxlarining o'sishi ham iste'mol savatining qimmatlashishiga sabab bo'ladi. Natijada ta'lim, sog'liqni saqlash va madaniy xizmatlarga ajratiladigan mablag'lar qisqaradi.

Jamg'arma va moliyaviy barqarorlikka ta'siri

Inflyatsiya aholining jamg'arma qilish imkoniyatlarini kamaytiradi. Agar depozit stavkalari inflyatsiya darajasidan past bo'lsa, real jamg'armalar kamayadi. Statistika baholashlarga ko'ra, yuqori inflyatsiya davrida jamg'arma hajmi 10–15 % ga qisqarishi mumkin.

Bu esa uzoq muddatli investitsiya faolligining pasayishiga va iqtisodiy o'sish sur'atlarining sekinlashishiga olib keladi.

Ijtimoiy tengsizlikning kuchayishi

Inflyatsiya turli daromad guruhlariga turlicha ta'sir ko'rsatadi. Daromadi qat'iy belgilangan pensionerlar va byudjet tashkilotlari xodimlari narxlar o'sishidan ko'proq zarar ko'radi. Yuqori daromadli qatlam esa aktivlarga investitsiya qilish orqali inflyatsiya ta'sirini qisman kamaytirishi mumkin.

Natijada ijtimoiy tabaqalanish darajasi oshadi va kambag'allik xavfi kuchayadi.

Qanday namoyon bo'ladi

- Real ish haqi o'sish sur'atining sekinlashishi
- Zarur iste'mol tovarlariga xarajatlar ulushining ortishi
- Jamg'arma imkoniyatlarining qisqarishi
- Ijtimoiy tengsizlikning kuchayishi

Natija

- Iste'mol savati torayadi
- Aholining xarid qobiliyati pasayadi
- Moliyaviy barqarorlik darajasi kamayadi
- Iqtisodiy o'sish sur'atlari sekinlashadi

Inflyatsiya sharoitida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash omillari

Inflyatsiya darajasining oshishi iqtisodiy tizimda muvozanat buzilishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli narxlar barqarorligini ta'minlash va aholi turmush darajasini himoya qilish davlat iqtisodiy siyosatining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Iqtisodiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, ishlab chiqarish hajmining o'sishi inflyatsion bosimni kamaytiruvchi asosiy omillardan biridir. Mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantirish orqali import tovarlarga bo'lgan qaramlik kamayadi va ichki bozorda narxlar nisbatan barqarorlashadi.

Shuningdek, pul-kredit siyosatini samarali yuritish inflyatsiyani nazorat qilishda muhim rol o'ynaydi. Foiz stavkalarining mos darajada belgilanishi pul massasining haddan tashqari o'sib ketishining oldini oladi hamda jamg'arma qilish rag'batini oshiradi.

Bandlik darajasining oshishi ham aholi daromadlarining barqaror o'sishini ta'minlaydi. Yangi ish o'rinlarining yaratilishi orqali iste'mol bozori kengayadi va iqtisodiy faollik ortadi. Shu bilan birga, ijtimoiy himoya dasturlarining

kuchaytirilishi kam daromadli qatlamlarning inflyatsiya ta'siriga chidamliligini oshiradi.

Narxlar monitoringi tizimining takomillashuvi va raqobat muhitining rivojlanishi ham inflyatsion jarayonlarni sekinlashtiruvchi omillar qatoriga kiradi.

Inflyatsiyaning iqtisodiy o'sish sur'atlariga ta'siri

Inflyatsiya darajasining yuqori bo'lishi iqtisodiy o'sish sur'atlariga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Narxlar barqarorligining buzilishi investitsiya muhitiga salbiy ta'sir ko'rsatib, tadbirkorlik faolligining pasayishiga olib kelishi mumkin.

Iqtisodiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, inflyatsiya darajasi me'yoriy chegaradan oshib ketgan sharoitda ishlab chiqarish xarajatlari ortadi va korxonalar faoliyatining rentabelligi kamayadi. Bu esa yangi investitsiya loyihalarining qisqarishiga hamda iqtisodiy o'sish sur'atlarining sekinlashishiga sabab bo'ladi.

Shuningdek, inflyatsiya moliyaviy bozorlarda noaniqlikni kuchaytiradi. Kredit resurslarining qimmatlashishi kichik va o'rta biznes subyektlarining rivojlanish imkoniyatlarini cheklaydi. Natijada yangi ish o'rinlari yaratish jarayoni sekinlashadi va bandlik darajasining o'sish sur'atlari pasayadi.

Aholining real daromadlari kamaygan sharoitda iste'mol talabi qisqaradi, bu esa ishlab chiqarish hajmining kamayishiga olib keladi. Shu tariqa inflyatsiya iqtisodiy o'sishga bilvosita salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Biroq inflyatsiyaning past va barqaror darajada bo'lishi iqtisodiy faollikni rag'batlantiruvchi omil sifatida ham namoyon bo'lishi mumkin. Bu sharoitda korxonalar investitsiya faoliyatini kengaytiradi, iste'mol bozori rivojlanadi va umumiy iqtisodiy o'sish sur'atlari barqarorlashadi.

Xulosa

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, inflyatsiya aholi turmush darajasiga bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatadi. Narxlar umumiy darajasining oshishi real daromadlarning qadrsizlanishiga olib keladi, bu esa iste'mol savatining torayishiga va aholining xarid qobiliyatining pasayishiga sabab bo'ladi. Ayniqsa zarur iste'mol tovarlari narxining oshishi kam daromadli qatlamlarning turmush sharoitiga kuchli salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Inflyatsiya jamg'arma va investitsiya jarayonlariga ham ta'sir qiladi. Real jamg'armalarning kamayishi uzoq muddatli iqtisodiy rivojlanish sur'atlarini sekinlashtirishi mumkin. Shu sababli iqtisodiy siyosatda narxlar barqarorligini ta'minlash bilan bir qatorda real daromadlarning o'sishini qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy tengsizlikning kuchayishi inflyatsiyaning eng muhim ijtimoiy oqibatlaridan biri hisoblanadi. Turli daromad guruhlari inflyatsiya ta'sirini turlicha darajada his qiladi, bu esa iqtisodiy imkoniyatlar tafovutining kengayishiga olib keladi. Shu sababli ijtimoiy himoya mexanizmlarini kuchaytirish, bandlikni oshirish va aholi daromadlarini diversifikatsiya qilish zarur.

Kelgusida inflyatsiyani maqbul darajada ushlab turish orqali iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, investitsiya muhitini yaxshilash va aholi farovonligini oshirish mumkin. Narxlar barqarorligi iqtisodiy o'sishning muhim sharti bo'lib, u jamiyatning ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mankiw N. (2021). Principles of Economics.
2. Mishkin F. (2019). Economics of Money.
3. Tirkashev U. THE NEGATIVE IMPACT OF INFLATION IN THE WORLD ON THE WELL-BEING OF THE POPULATION, THE COST OF PRODUCTS AND SERVICES //Journal of Contemporary World Studies. – 2024. – Т. 2. – №. 1. – С. 26-30.
4. Tirkashev U. IQTISODIY O ‘SISH DARAJASINI IFODALOVCHI KO ‘RSATKICHLAR TIZIMI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 66-69.
5. Tirkashev U. IQTISODIY O‘SISH TO‘G‘RISIDA TURLI NAZRIY QARASHLAR EVALUTSIYASI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14550430>//International scientific and practical conference.–2024 //Т. – Т. 1. – №. 2. – С. 35-37.
6. Tirkashev U., Lutfullayeva M. YASHIL TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY VA EKOLOGIK AFZALLIKLARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 284-286.
7. USMANOVA V. Increasing investment attractiveness in the development of the national economy //International Journal of Advance Scientific Research. – 2023. – Т. 3. – №. 05. – С. 131-138.
8. Шарафуллина Р., Усманова В. Цифровая экономика: определение, преимущества, недостатки //Science technology&Digital finance. – 2023. – Т. 1. – №. 5. – С. 47.
9. Усмонова В. ХУДУДЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ //Economics and education. – 2022. – Т. 23. – №. 6. – С. 70-74.
10. Usmonova V. Xizmat ko ‘rsatish sohalarini raqamlashtirish va korrupsiyadan holi tizimga aylantirishning ustuvor yo ‘nalishlari //Economic Development and Analysis. – 2025. – Т. 3. – №. 5. – С. 222-227.
11. Цой М., Камолов Д. ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА //Academic literature. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 1-105.
12. Bobanazarova J., Usmonova V. YASHIL IQTISODIYOT MAMLAKAT BARQAROR RIVOJLANISHNING ASOSI VA KELAJAGIMIZNI BELGILAB BERUVCHI STRATEGIK YO ‘NALISH //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 141-143.
13. Usmonova V., Zoirov A. O ‘ZBEKISTONDA YASHIL INVESTITSIYALARNING RIVOJLANISHI VA ISTIQBOLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 149-153.
14. Usmonova V. YOSHLAR TADBIRKORLIGINI QO ‘LLAB-QUVVATLASH SIYOSATI: O ‘ZBEKISTON TAJRIBASI VA XALQARO TAQQOSLASH //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 100-102.

15. Usmonova V., Abdulhamidov A. O 'ZBEKISTONDA TURIZMNING ISTIQBOLLI YO 'NALISHLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 80-82.
16. Botirovna U. V. RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING O 'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI //Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика). – 2025. – №. 10. – C. 268-275.
17. Botirovna U. V., Shahobiddin K. O_ ZBEKISTONDA ISHSIZLIK MUAMMOSI VA UNI HAL QILISH CHORA TADBIRLARI //INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM. – 2023. – C. 342.
18. Usmonova V. B. RESPUBLIKAMIZDA INVESTITSION LOYIHALARNI BAHOLASH VA SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH //Экономика и социум. – 2023. – №. 11 (114)-1. – C. 408-412.
19. Usmonova V. Tibbiy Xizmatlarda Raqamli Texnologiyalarni Joriy Etish Va Uning Samaradorlikka Ta'siri (Xorijiy Tajriba) //Green Economy and Development. – T. 3. – №. 6. – C. 666139.
20. Usmonova V. Oziq-ovqat Mahsulotlari Ishlab Chiqaruvchi Korxonalarda Mahsulot Sifatini Boshqarishni Takomillashtirish //Green Economy and Development. – T. 3. – №. 12. – C. 668537.
21. Usmonova V. The Role of Digitalization in the Development of the Service Sector //Economic Development and Analysis. – T. 2. – №. 12. – C. 197-201.
22. G'aybullayev S. The place of the digital economy today //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 11. – C. 116-126.
23. G'aybullayev Sarvar O. et al. O 'ZBEKISTONDA ISTE'MOL SAVATCHASI HOZIRGI HOLATINI VA UNI SHAKILLANTIRISH YO 'NALISHLARI //Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali. – 2022. – T. 1. – №. 4. – C. 119-125.
24. Akramovich N. A., Sarvar G., Yassim H. THE PLACE OF THE DIGITAL ECONOMY TODAY //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 12. – C. 95-99.
25. Гайбуллаев С., Пулатова М. Ish haqi va mehnat munosabatlari //Новый Узбекистан: успешный международный опыт внедрения международных стандартов финансовой отчетности. – 2022. – T. 1. – №. 5. – C. 370-372.
26. Sarvar G., Sirojiddin S., Xushnudbek P. FACTORS AFFECTING LABOR RELATIONS AND ITS WAGE //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 12. – C. 126-129.
27. G'aybullayev S. THE ROLE OF MARKETING ACTIVITIES IN INCREASING THE POTENTIAL OF TEXTILE ENTERPRISES //Talqin va tadqiqotlar. – 2023. – T. 1. – C. 7.
28. G'aybullayev Sarvar O. et al. FRANCHAYZINGNING BUGUNGI IQTISODIY JARAYONLARDAGI AHAMIYATI //Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali. – 2022. – T. 1. – C. 16.